

08.09.2021

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**8 Eylül 2021
Çarşamba**

RESMÎ GAZETE'DE BUGÜN

8 Eylül 2021 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

CUMHURBAŞKANI KARARLARI

- İthalat Rejimi Kararında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar (Karar Sayısı: 4480)
- İthalat Rejimi Kararında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar (Karar Sayısı: 4481)
- Batı Anadolu Serbest Bölgesinin Kurulmasına Dair Karar (Karar Sayısı: 4482)

YÖNETMELİK

- Selçuk Üniversitesi Genetik ve Hücre Teknolojilerine Dayalı Tedavi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

TEBLİĞ

- İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2021/44)

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

- Anayasa Mahkemesinin 8/6/2021 Tarihli ve 2016/23696 Başvuru Numaralı Kararı

ATB Başkanı Faik Yavuz: Gıdada fiyat artışını önlemek için verimlilik ve üretim şart

Ankara Ticaret Borsası Başkanı Faik Yavuz, tarım sektörünün tamamında yeni modele ve üretim planlamasına ihtiyaç olduğunu söylüyor. Yavuz'a göre, istenirse bitkisel ve hayvansal üretimde kısa sürede üretim deseni değiştirilebilir.

Hüseyin Gökçehuseyin.gokce@dunya.com

YAYINLAMA08 Eylül 2021 07:19

Hüseyin GÖKÇE

Enflasyon sepeti içindeki payı yüzde 25.94 olan gıdada, yıllık fiyat artışı yüzde 30'a yaklaşırken, fiyat artışını kontrol altına almanın yolu, talebi karşılayabilecek miktarda üretimden geçiyor. TOBB Yönetim Kurulu Üyesi ve Ankara Ticaret Borsası (ATB) Başkanı Faik Yavuz, buzağı ölümlerinin önlenmesi, bitkisel üretimde verimliliğinin artırılması ve tarımsal destekleme modelindeki değişikliklerle, önemli ölçüde artışın önüne geçilebileceğini savunuyor.

Yavuz, tartışmalı et fiyatları konusunda besicilerin suçu olmadığını belirtirken, yemdeki maliyet artışının et fiyatına yansıtılmadığını kaydetti. Sektörde profesyonel işletmeler dahil besicilerin son üç yıldır zarar ettiğini belirten Yavuz, bu noktada Et ve Süt Kurumu'nun fiyatı regüle etmek yerine ithalatla uğraştığını bildirdi. Yavuz,

tarımsal desteklemenin tamamının kaldırılarak, buraya harcanan paranın her yıl bir üründe altyapıyı değiştirmek üzere kullanılmasını önerdi.

Ankara Sohbetlerine konuk olan Faik Yavuz Ankara Temsilcimiz Maruf Buzcuğil'in sorularını cevaplandırdı.

Sektörün içinden birisi olarak özellikle son birkaç yıldır et fiyatlarında yaşanan artışı neye bağlıyorsunuz?

Hayvancılıkta, genel anlamda, son iki senedir yem kaynaklı ciddi bir maliyet artışı var. Aslında et fiyatı aynı oranda artmadı. Bir de perakende satışlarda özel bir durum var. Genellikle bonfile, pizola gibi hayvanda az bulunan ve fiyatı yüksek olan etler haberlere konu oluyor ve 110-120 lira civarında fiyatlar telaffuz ediliyor.

Geriye dönük 1 yıl içinde yem fiyatı yüzde 63 civarında arttı ve üstelik buna son yapılan zam dahil değil. Etin maliyetinin yüzde 55-65'ini yemin oluşturduğunu göz önünde bulundurarak, et fiyatındaki artışın da yem fiyatındaki artışa yakın olması gerekir. Üretici, eskiden mera alanlarında hayvanlarını yazardı. Hayvan belirli kiloya gelince besiciye satardı.

Şimdi niye yapmıyorlar ?

Ne yazık ki son zamanlarda mera alanları fazla kalmadı, hem de meralar kapandı. Terör dolayısıyla kapandı, köy muhtarları kapattı. Boş duran yaylada hayvan otlatmak isteyenler var ama köylü vermiyor. Eskiden köylerde sürüler varken verilmemesini anlıyorum ama şimdi köylerde hayvan da kalmadı aslında. Bırak başkası kullansın niye izin vermiyorsun?

Bakın 1960'lı yıllarda 43 milyon hektar olan mera alanı bugün 12 milyon hektara kadar düşmüş. Böyle olunca da insanlar daha yüksek maliyetli yeme ağırlık vermek durumunda kaldılar.

Türkiye, nehir ve yeraltı su kaynaklarını projelerle daha iyi değerlendirebilir duruma getirerek, meraları ıslah ederse Güney Amerika, ABD, Kanada'da olduğu gibi çok az yem ile 400-500 kg et alınabilecek seviyeye gelebiliriz. Başka bir ifade ile et üretiminin maliyetini rahatlıkla yüzde 35 azaltabiliriz.

Peki çiftçiler ve yetiştiricilerin kârlılık durumları nasıl değişiyor?

1 kg etin sofraya gelebilmesi için en az 20 ay lazım, ana karnında doğum hariç. Hayvan bu zaman diliminde sürekli yiyor, yani tüketiyor. Ancak bu unsurları dikkate almadan, sadece eleştiriyoruz. Aslında son üç yıldır, profesyonel işletmeler dahil besici sürekli zarar ediyor. Hem de büyük zarar ediyor. Kapanma dönemi dahil olmak üzere talepte düşüş var ve sektör yüzde 50 kapasite ile çalışıyor. Bir kere yıllık 40 milyon turist önemli miktarda tüketim yapıyordu. Şimdi bunu yapamıyorlar. Aslında

talebin düştüğü dönemde, maliyetler yüksek olmasına rağmen et fiyatı düştü. Yani fiyatlar regüle edilemedi. Et ve Süt Kurumu'nun (ESK) fiyatı regüle etmesi için piyasaya girmesini önerdik. Oysa ESK başka kulvarda ve ithalatla uğraşiyor. Yani regülasyon görevini fazla görmüyor.

Başka mesleklerden gelip de sektöre yatırım yapanların tamamına yakını zarar edip işi bıraktı. Ülkemizde IPARD destekleri yanlış veriliyor. Destek almış birçok projenin tesisleri boş ve satılık durumda olmasına rağmen, halen yeni projelere destek veriliyor. Bitkisel üretimin olduğu tarlaların üzerine ahırlar yaparak bitkisel üretim alanlarını da yok ediyoruz.

Bu konuda çözüm için siz ne öneriyorsunuz ?

Bizim hayvancılıkta model değişikliğine ihtiyacımız var. En büyük sorunumuz bu. Model değişikliğinden kastım, örneğin İzmir'de yeni başlamışlar. Süt hayvancılığında 2-3 yerde, hayvanı yayararak yetiştirmeye başlamışlar.

Bizim şöyle bir önerimiz var. Hayvana tamamen karma yem verip 30 kg süt almak yerine 2 kg karma yem verip, gerisini yayararak 24 kg süt almak çiftçi açısından daha kârlıdır. Başka bir ifade ile diğer yöntemle zaten zarar ediyorlar. Bugün Hollanda, ABD gibi ülkeler günlük 2-3 kg yem ile 30 kg süt alıyorlar. Üstelik 25-30 dönüm gibi küçük alanlarda, 100 inek ile güzel para kazanabiliyorlar.

Bir başka sorun ise sütü fazla ürettirip, bunu süt tozuna çevirmeye destek veriyoruz. Oysa ne kadar süte ihtiyaç var, ne kadar satılabilir, bunu planlayarak yapılacak üretim daha verimli ve kârlı olacaktır kuşkusuz.

Aslında tarım sektörünün tamamında yeni modele ve üretim planlamasına ihtiyaç var. Normalde tarım sektöründe üretim çok kolay. Stratejik ürünler, fındık, kayısı, incir ve üzüm gibi uzun süre gerektirenler hariç, bitkisel üretim ve hayvansal üretimde 1.5-2 sene içinde istediğimiz üretim desenine ulaşabiliriz.

Ancak önemli olan bunun pazarlamasını yapmak, katma değerini elde etmek. Pazarlayamazsan, eti çok fazla üretsen ne olacak ki? Arz talepten fazla olursa, fiyat otomatikman düşecek. Ancak böyle bir planlamamız da yok, ihracatı da yapamıyoruz. Önemli olan ürettiğini satan, satabildiği kadar da üreten bir model olmalı. Her sene plansız tarım üretimi. Soğana bakın, 10 liraya da soğan yedik, geçen sene devlet aldı bedava dağıttı. Patateste de benzeri oldu. Planlama yaparken de iç ihtiyaç ve ihracat potansiyeli dikkate alınmalı. Bunları yapmadan tarımı düzeltemezsiniz. Bir sene fiyat tavan yapar, bir sene yerde sürünür.

İşin ihracat boyutu da var, yani Türkiye'nin ihracat potansiyelini de gerektiği gibi değerlendiremediğini görüyoruz.

Tarım tamamen stratejik bir sektör ve önümüzdeki dönemde önemi daha da artacak. İnsanlar yiyecek ve içecek başka yolu yok. Dünya nüfusu her gün artıyor. Ona karşılık, topraklarımız hem erozyon ile hem betonlaşarak yok oluyor. Çin gibi, Hindistan gibi daha önce gelir seviyesi düşük olan ülkelerde, 300 milyon kişi sınıf atladı ve özel talepleri var. Gelirleri yükseldi. Bunların ihtiyacını kim karşılayacak? Çin artık 1 senelik stoklar yapıyor, ancak biz ithal etmezsek ürün bulmakta güçlük çekeriz. Dünyanın fazla üretimini Çin ve Hindistan çekiyor. Biz aslında üretip bunlara vermemiz gerekirken, hububatta kendi ihtiyacımızı zor karşılar duruma geldik. Bir kısmı ihraç kaydıyla olmak üzere biz ithalat yapmak zorundayız.

“Hububatta verimliliği iki katına çıkarma potansiyeli var”

ABD, Kanada, Fransa, Almanya gibi gelişmiş ülkeler dönüm başına buğdayda 750 kg verimliliğe ulaştılar ve burada kaldılar. Diğer ülkeler, yani eski doğu bloku ülkeleri ile Türk Cumhuriyetleri gibi ülkeler ve Türkiye dahil ortalama 300 kg civarında. Eğer teknolojiyi iyi kullanırsak biz de bu verimliliğe ulaşabiliriz. Yani verimliliği ve dolayısıyla üretim miktarını iki katına çıkarabiliriz. Üstelik Ortadoğu ve Afrika ülkelerinin hepsinin de bu ürüne ihtiyacı var. Yani biz Dubai gibi Singapur gibi terminal ülke olabiliriz. Bunu kaçıırıyoruz.

Lisanslı depo diyoruz, herkes kendine göre bir depo sistemi kuruyor. Oysa Karadeniz’i çok iyi kullanabiliriz. Karadeniz’de çok büyük hacimli depolar kurabiliriz. Uluslararası borsayı mutlaka açmamız lazım. Ulusal borsayı açtık ürün İhtisas Borsası (TÜRİB) ancak uluslararası borsa açıp, oradaki üretimleri buradaki depoya çekip burada pazarlayabiliriz.

“Teknoloji ihtiyaç ama onu üreteni de doyurmamız lazım”

Bir yandan nüfus artıyor, üretim düşünce fiyat artacaktır. Tarıma daha çok önem verip, stratejik sektör olarak görerek yatırım yapmalıyız. Robot, İHA; SİHA gibi teknolojik aletleri de insanlar üretiyor ve bunların da yemeye içmeye ihtiyacı var. Teknolojiye ihtiyacımız var ama önce o teknolojiyi üreten insanı doyurmamız lazım. Stratejik ürünlere katma değer kazandırmamız lazım. Bunları işlemeden satıyoruz. Fındık şu an 3 dolar, çikolata içine katıldığında 23 dolara satılıyor.

Tarımsal alanda, verimliliği ve katma değeri artırmalıyız. Çin ve Hindistan piyasasına ve dünyaya üretim yapmalıyız. Bu ülkelerde gelir seviyesi yükselen önemli bir kesim var ve bunlar da çok tüketim yapıyorlar. Geçen sene soğan bizde çıktığında, Hindistan’da henüz çıkmadan talep vardı ama ihracata izin çıkmadı. Sonra, Hindistan ve Mısır’da ürün çıkınca fiyat düştü ve bizim ihracat şansımız da ortadan kalktı. Piyasayı iyi koklayıp gerekli müdahaleyi yapmazsanız, sıkıntı olur.

Eskiden Türk Cumhuriyetlerinden buğday alırdık, şimdi oradaki bütün buğdayı Çin kapatmış. Biz Türkiye’nin tamamını havza bazlı planlayarak üretmeliyiz. Toplam 982 tane havzamız oldu ve bu sayı çok yüksek.

“Yıllık 700 bin buzağı ölümünü önlersek ithalata gerek kalmaz”

Ham materyal ithal ediliyor hayvancılıkta. Biz hep ölen buzağı sayısını 450 bin biliyorduk. Sayın Bakan Eşref Fakıbbaba, bakanlık yaptığı dönemde yıllık 750 bin buzağının öldüğünü söylüyordu. Bunun otomatikman yüzde 50'si erkektir, demek ki yıllık 400 bin besilik buzağımız gidiyor. Zaten ithal ettiğimiz hayvan sayısı da bu kadar. Sağlık sorununu çözsük besilik hayvan ithalatına gerek kalmaz.

Gençleri köyde tutabilmemiz lazım. Gençleri sosyal donatı alanlarından mahrum bırakıyoruz kırsalda. İnternet ve TV'de kent yaşamını görüyor. Yurt dışında öbek öbek işletmeler var ama bunların ortasında her türlü sosyal donatısı olan, bilardo, müzik, eğlence, spor olan kasaba gibi yerler var. İnsanlar gün boyu hayvanlara bakıp akşam duş alıp eğlenmeye gittiklerini söylüyor. Oysa bizde kırsal alanda yaşayan gençlere kız vermiyorlar.

Desteklemede radikal öneri: “Her yıl sadece bir ürüne destek verilebilir”

Tarım sektörüne her yıl ciddi miktarda destek veriliyor ama bu destekler kişi başına bölündüğünde çok da rasyonel olmuyor. Benim önerim tüm destekleme ödemeleri kaldırılarak, buraya ayrılan bütçe ile her yıl bir ürün belirlenip o ürünün üretim altyapısının tamamen değiştirilmesidir.

Örneğin hayvancılığın verimli olarak yapılabileceği bölgeler tespit edilip, optimum işletme büyüklüğü de belirlenerek, 20 yıl vade ile hayvan dağıtımı yapılabilir. Üstelik bunun geri ödemesi de her yıl yeni doğan hayvanlardan birer tane alınarak gerçekleştirilebilir. Yani bir yıl büyükbaş, bir yıl küçükbaş, takip eden yıl fındık gibi temel ürünlerin altyapısını tamamen değiştirecek ölçüde destek verilmelidir.

“Polonya’dan toprak ithal edip denizi dolduran Hollanda bize gelmedi”

Biz tohumda İslahçı Hakları Kanunu çıkardıktan sonra ileri bir noktaya geldik .

Hollanda, denizi doldurup, Polonya’dan toprak ithal edip patates tohumu yetiştirdi. Bize niye gelmiyorsunuz dediğimde, ülkemizde İslahçı Hakları Kanunu yok dedi. Ben bir tohum için 15 yıl çalışıyorum dedi. Takip eden yıl İslahçı Hakları Kanunu çıktı ve Antalya’ya o yıl 47 tane yabancı sermayeli şirket kuruldu. Dünya ile yarışacaksın bunun altyapısını oluşturmamız gerekiyor. Hollanda terminal ülke konumunda. Hem üretip hem satıyor.

Hollanda gibi olamazsak, tarımımızı da tamamen bitiririz.

Mesele sadece kendiniz için değil, dünyaya üretim yapabilmektir.

Irak, İran, BAE, Mısır gibi ülkelere yönelik üretim yapmayacaksam, niye bu kadar uğraşıyorum. Çin’e Hindistan’a büyük ihracat yapan ülke olmak zorundayız.

Tarımda model değişikliği gerekiyor

MARUF BUZCUGİL - DÜNYA ANKARA TEMSİLCİSİ

Ağustos ayı enflasyon verileri gıda fiyatlarındaki yüksek artışı yeniden gözümüze soktu. Geçen ay tüketici fiyatları endeksi kapsamında fiyatı en çok artan 20 üründen 15'inin gıda ve tarım ürünü olduğunu gördük. Gıda fiyatlarındaki artış ağustos ayında aylık bazda yüzde 3,12, yıllık bazda yüzde 29 artışla ekonomi gündemindeki yerini perçinledi.

Gıda fiyatlarındaki artışın nedenlerini, Türkiye'nin tarımsal üretim ve bu ürünlerin pazarlanmasındaki sorunları "Dünya Ankara Sohbetleri" kapsamında TOBB Başkanvekili ve Ankara Ticaret Borsası (ATB) Başkanı Faik Yavuz ile konuştuk.

Türkiye, bir süredir yüksek seyreden gıda fiyatlarını daha çok tedarik zincirindeki önlemler ve fiyat izleme komiteleri ile kontrol altına almaya çalışıyor. Ağırlıklı olarak tarıma dayalı gıda ürünlerinin piyasalaştığı, el değiştirdiği ticaret borsalarının duayen ismi Faik Yavuz ise tarım ve gıda alanında sorunlara vakit kaybetmeden, üretim ve ithalatın önceden planlandığı, ihracatı hedefleyen geniş bir bakış açısıyla yaklaşılması gerektiğini söylüyor.

Buzağılar ölmesin, mera alanları ıslah edilsin

Türkiye'de tarımda ve bu ürünleri pazarlamada model değişikliğine gidilmesi gerektiğini vurgulayan Yavuz, bu modeli "ürettiğini satan ve satabildiğini üreten Türkiye" bakışıyla ortaya koyuyor.

Hayvancılık ve bitkisel üretimde, kısa ve orta vadede sonuç alınabilecek önlemler öneren Faik Yavuz'a göre, -"Sadece yılda 750 bini bulan buzağı ölümlerini engellesek canlı hayvan ve et ithalatına ihtiyaç kalmaz." -"Mera alanlarımız 43 milyon hektardan 12 milyon hektara düşse de ıslah edilirse elimizdeki bu alanlar yeteli olur ve hayvancılık maliyetleri yüzde 35 civarında azalır."

Gıdada, dünyanın terminal ülkelerinden biri olmalıyız

Türkiye'nin tarım ve gıdada sadece kendi ihtiyacı için değil dünya için üretim yapabilecek potansiyeli de Faik Yavuz'un önemle vurguladığı konular arasında öne çıkıyor. "Türkiye neden Dubai, Singapur gibi terminal ülke olmasın?" "Neden Hollanda gibi tarım alanında dünya ticaretini yönlendiren ülke olmasın?" sorularını dillendiren Yavuz, tarımsal alanda verimliliği ve katma değeri artıran önlemlerle bu hedeflere ulaşılacağını savunuyor.

Çin ve Hindistan'ın her birinde yaklaşık 300 milyon kişinin sınıf atladığını ve daha nitelikli gıda ürünleri tüketmeye başladığına dikkati çeken Yavuz, hedefin bu ülkelere ihracat olması gerektiğini ısrarla vurguluyor. Yavuz, "Bu hedefi kaçırıyoruz. Karadeniz'e çok büyük depolar kurabiliriz." diyor. Hızla yükselen gıda fiyatlarını, Merkez Bankası'nın enflasyon hedefi emesindeki "baş belalısı", "para politikasının ayak bağı", "enflasyonun olağan şüphelisi" gibi gören, ülke yönetiminin en yüksek

08.09.2021

kademelerinde fiyat izleme komiteleri kuran, ama üretim ve planlama alanında işi ağırdan alan yaklaşımı bir an önce terk etmemiz gerekiyor.

Aklın yolu tarımı ve tarımsal üretimi öne çıkaran, üretim potansiyelinin sınırlarını ihracatla zorlayan strateji ve politikaları bir an önce uygulamaya koymaktan geçiyor.

TMO, tonu 300 dolara arpa ithal edecek

Toprak Mahsulleri Ofisi'nin bu hasat sezonunda arpa ithalatı için yaptığı beşinci ihalede en yüksek fiyata ulaşıldı.

Ali Ekber YILDIRIM

Toprak Mahsulleri Ofisi'nin bugün yapılan 245 bin ton arpa ithalat ihalesinde fiyat ton başına ortalama 300,65 dolara çıktı. İhale onaylanırsa bu sezonun en yüksek fiyatına ulaşılabilecek. Ofis, tonu ortalama 300,65 dolardan (yaklaşık 2 bin 500 TL) arpa ithalatı yapacak.

Ofis, son olarak 20 Ağustos'ta yapılan 270 bin ton arpa ithalatı ihalesinde 245 bin ton arpayı ton başına ortalama 285,08 dolardan almıştı. TMO, 3 Ağustos 2021'de yaptığı 515 bin ton arpa ithalat ihalesinde ise, ton başına ortalama 279,5 dolarlık fiyat teklifini "çok yüksek" diye ihaleyi iptal etmişti.

Sezonun en yüksek fiyatı

Toprak Mahsulleri Ofisi'nin bu hasat sezonunda arpa ithalatı için yaptığı beşinci ihalede en yüksek fiyata ulaşıldı.

Ofis, 24 Haziran'dan bugüne kadar 5 kez arpa ithalatı için ihale açtı.

08.09.2021

- 24 Haziran 2021'de yapılan 320 bin ton yemlik arpa ithalat ihalesinde ton başına ortalama 270,69 dolardan alım yapıldı.
- 12 Temmuz 2021'de 440 bin tonluk arpa ithalat ihalesinde ton başına ortalama 237,16 dolardan arpa alındı.
- 3 Ağustos 2021'de 515 bin ton arpa ithalatı ihalesinde ortalama 279,50 dolarlık fiyat oluştu. TMO, bu fiyatı yüksek diye tümüyle iptal etti.
- 20 Ağustos 2021'de 270 bin ton ithalat ihalesinin 25 bin tonluk kısmı iptal edildi, 245 bin ton arpa ortalama 285,08 dolardan onaylandı.
- 7 Eylül'deki 245 bin ton arpa ithalat ihalesinde ton başına ortalama 300,65 dolar teklif verildi

Hububat ve bakliyat ithalatında gümrük vergisi sıfırlandı

Resmî Gazete'de yayınlanan karar ile buğday, arpa, çavdar, yulaf, mısır, mercimek, nohut ithalatında 31 Aralık 2021 tarihine kadar gümrük vergisi sıfırlandı.

Hububat ve bazı hububat tohumluklarının ithalatında gümrük vergisi yıl sonuna kadar sıfır olarak uygulanacak.

Resmi Gazete'nin bugünkü sayısında yayımlanan ve ithalat rejimi kararında değişiklik yapan Cumhurbaşkanı kararı ekinde yer alan listeye göre, nohut, yeşil ve kırmızı mercimek, buğday, mahlut, tohumluk çavdar, beyaz ve maltlık arpa, tohumluk yulaf, mısır ve buğdaygiller ailesinden bir yem bitkisi olan sorgum tohumu ithalatında gümrük vergisi 31 Aralık'a kadar sıfır olarak uygulanacak.

Aynı gazetede yayımlanan ve ithalat rejimi kararında değişiklik yapan diğer Cumhurbaşkanı kararına göre ise kahve ithalatının gümrük vergisi AB ve EFTA ülkeleri için %11'den %6'ya, Kosova için %13'den %8'e, D-8 ülkeleri için %10'dan %8'e, ve diğer ülkeler için %13'den %8'e düşürüldü. Bu ürünün en az gelişmiş ülkelerden yapılan ithalatında ise gümrük vergisi %11'den %6'ya indirildi.

Ekonomide srtme: Bankalar, hkmetin ‘bireysel kredileri frenleyin’ talebine karşı ıktı

Bloomberg'de yer alan habere göre, BDDK Başkanı Mehmet Ali Akben bireysel kredilerde artışın frenlenmesi istedi ancak bankacılar bu değerlendirme ve talebe itiraz etti. Bankacılar, tüketicilerdeki artış oranının enflasyon oranının altında olduğunu ve risklerin makul seviyelerde bulunduğunu savundu. Akben'in bireysel kredilerdeki artıı frenlemek için kredi ücret ve komisyonlarını artırmayı değerlendirdiklerini de bankacılarla söylediği belirtildi.

Son dönemlerde AKP iktidarının kredileri yeteri kadar artırmadıkları için hedef aldığı bankaların, bu kez hkmetin ‘bireysel kredileri frenleyin’ talebine karşı çıktıkları iddia edildi.

Bloomberg News'ten Aslı Kandemir'in **“Türk bankaları görüşmede tüketicilerdeki kredilerini kısımla çağrılarında direndi”** başlıklı haberinde, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Başkanı Mehmet Ali Akben'in geçen hafta perşembe günü bankaların üst düzey yöneticileriyle yaptığı grmedeki tartışma aktarıldı.

BANKACILAR: RİSKLER MAKUL SEVİYEDE

Grmenin tutanaklarına dayandırılan haberde, Akben'in kurumsal krediler ile bireysel krediler arasındaki faiz farkının çok daraldığına ve bu nedenle bireysel

kredilere dönük talebin arttığına işaret ettiği, bireysel kredilerde artışın frenlenmesini istediği ancak bankacıların bu değerlendirme ve talebe itiraz ettiği aktarıldı.

Bankacılar, tüketici kredilerindeki artış oranının enflasyon oranının altında olduğunu ve risklerin makul seviyelerde bulunduğunu öne sürdü.

Ortalama kredi faizleri, tüketici kredilerinde yüzde 22, ticari kredilerde yüzde 20,7 seviyesinde bulunuyor.

“BU TÜR ÖNLEMLERE İHTİYAÇ YOK”

BDDK'nin görüşmede ayrıca, sorunlu kredilerin yasal takibe atılmasını geciktiren düzenlemeyi de son tarih olan eylül ayından sonra uzatmayacağını bankacılara ilettiği aktarıldı.

BDDK Başkanı Akben'in bireysel kredilerdeki artışı frenlemek için kredi ücret ve komisyonlarını artırmayı değerlendirdiklerini de bankacılara söylediği belirtildi.

Bir diğer seçeneğin ise TCMB'nin bireysel kredilerle ilgili zorunlu karşılık artışına gitmesinin olduğu belirtildi. Bankacılar bu tür önlemlere ihtiyaç olmadığını savundu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan: Kabil'de olumlu süreç sürerse biz de olumlu yaklaşırız

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Afganistan'da Taliban yönetimindeki Kabil Havalimanı'nın işletilmesiyle ilgili, "Prensiplerimize yönelik olumlu süreç devam ederse biz de buna karşı olumlu yaklaşımı ortaya koyarız." dedi.

Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, Kongo Demokratik Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Felix Tshisekedi ile ortak basın toplantısı düzenledi.

Erdoğan burada Kabil Hamid Karzai Havalimanı'nın işletilmesiyle ilgili bir soru üzerine, "**İşin başından itibaren olumlu yaklaşım içinde olduk. Geldiğimiz noktada o olumlu gelişmeler bizim açımızdan henüz yok.**" açıklaması yaptı.

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavcuşoğlu, Türkiye'nin Havalimanının güvenliğiyle ilgili yaklaşımını bugün açıklamıştı. Havalimanın güvenliği sağlanmadıkça hiçbir ülkenin buraya uçuş yapmayacağını söylemişti.

Cumhurbaşkanı Erdoğan da havalimanın işletilmesinde "**Prensiplerimize yönelik olumlu süreç devam ederse biz de buna karşı olumlu yaklaşımı ortaya koyarız.**" dedi.

Erdoğan Afganistan'da açıklanan geçici hükümet ile ilgili ise "**Bu geçici kabine nereye kadar devam eder onu da bilemeyiz. Bize düşen şu anda bu süreci dikkatle takip etmektir**" ifadelerini kullandı.

Erdoğan'dan OVP paylaşımı: Milli geliri 1 trilyon dolara taşıyacağız

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Orta Vadeli Program'la ilgili sosyal medya hesabından paylaşım yaptı. Erdoğan, "Milli gelirimizi bu yıl 800 milyar doların üzerine, program dönemi sonunda da 1 trilyon dolar seviyesine taşıyacağız." ifadesini kullandı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, gelecek üç senenin ekonomideki yol haritasını içeren Orta Vadeli Program'a (OVP) ilişkin sosyal medya hesabından paylaşımında bulundu.

Paylaşımında, büyük ve güçlü Türkiye'nin inşası yolunda önemli bir adım olduğuna inandığı Orta Vadeli Program'ın Türkiye'ye ve millete hayırlı olmasını dileyen Erdoğan, programın hazırlanmasında emeği geçen tüm kamu kurum ve kuruluşlarına teşekkür etti.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, paylaşımında şu ifadelere yer verdi:

"Ekonominin yıllık ortalama 5,3 oranında büyümesini, istihdamın yıllık ortalama 1 milyon 170 bin kişi artmasını, ihracatın 3 yılın sonunda 250 milyar doları aşacağını, program dönemi sonunda cari işlemler açığının milli gelire oranının yüzde 1 seviyesine gerilemesini, merkezi yönetim bütçe açığının milli gelire oranının yüzde 2,9 olarak gerçekleşmesini, faiz dışı dengenin yüzde 0,3 fazlaya dönmesini, enflasyonun kalıcı olarak tek haneli seviyelere inmesini öngörüyoruz. Milli gelirimizi bu yıl 800 milyar doların üzerine, program dönemi sonunda da 1 trilyon dolar seviyesine taşıyacağız."

Altay'dan OVP eleştirisi: Hani 2023'te 2 trilyon olacaktı?

CHP Grup Başkan Vekili Altay, "OVP 'Erdoğan'a sen yalancısın' diyor. Milli gelir 925 milyar dolar. Erdoğan sana sesleniyorum, hani 2023'te 2 trilyon olacaktı?" dedi.

CHP Grup Başkan Vekili Engin Altay, TBMM'de basın toplantısı düzenledi.

Altay konuşmasında şunları kaydetti:

"Veliler para ödüyor. Eğitim bedava değil. Kırtasiyesinden giyimine servisine 40 ayrı kalem için veliler para ödüyor. Sadece başlangıç için okul öncesi bir öğrencinin ilk maliyeti bin 675 lira. Asgari ücret ortada. Asgari ücretle geçinen bir ailenin iki çocuğu varsa adamın bir maaşı sırf başlangıç giderlerine yetmeyecek. Kredi Yurtlar Kurumu'na borcunu ödeyemeyen öğrenci sayısı 5 milyona dayandı. Pandemi de var üstelik. Bir sosyal güvenlik kurumu ile ilişkilendirilmemiş, ilişkilendirildiyse de çok düşük ücretler, karnını zor doyuruyor, kuru ekmeğe muhtaç. Sen de utanmadan yasal takip başlattın, bu ayıp sana yeter o gençler var ya o gençler, bunun hesabını senden sorar.

"Promosyonla vatandaşlık dağıtan duydunuz mu?"

Afganistan'dan gelen kadınların çocukların çığlığını duymamak olmaz. O konuda çözüm lazım, ama bu isteyenini elini kolunu sallayarak Türkiye'ye gelmesini gerektirmez Erdoğan, bu konuda ne yapacağını çık, topluma açıkla... Promosyonla vatandaşlık dağıtan duydunuz mu? Kanla kazanılan vatan toprağı para ile satılır hale getirildi. Bugüne kadar bu yolla kaç kişiye vatandaşlık verdiğinizi aziz milletimize

açıklamakla mükellefsin. Erdoğan, bu vatan parayla kurulmadı. Bu vatanın her metrekaresinde şehit kanı vardır.

Fikir babası Sayın Kılıçdaroğlu. Ortadoğu Barış ve İşbirliği Teşkilatı. Olmazsa olmaz bir şey. Kemal Kılıçdaroğlu bu fikri ortaya atmış olabilir, ama al sen uygula. Biz zaten gelince onaylayacağız. Bir an önce sınır namustur şuuruyla hareket et. Başka ne yapacağız, vatandaşımızdan esirgeneni sığınmacıya vs. vermeyeceğiz. Buna son vereceğiz, Afganistan'a kişisel ideolojik inanç gözlüğü ile bakmayacağız. Senin olmayabilir ama bizim Taliban inancıyla ters yanımız var. Afganistan'a ideolojik bakamazsın, cumhuriyetin kuruluş felsefesinden bakacağız.

Biden ile baş başa yaptığın pazarlığı iptal et ne yaptıysan. Senin kabinen de bilmiyor avanen de bilmiyor. Afganlarla ilgili İran dururken Avrupa dururken ABD ile ne görüşüyorsun kardeşim? Görüşeceksen önce İran'la görüş, AB ülkeleriyle görüş. 'Hayır Biden'le görüşeceğim. Amerika'nın oradaki döküntülerin üç beş dolara toplayacağım'... Yeni sığınmacı getirecek hiçbir anlaşmaya müsaade etmeyeceğiz. Kamuoyu da etmez toplum da etmez. Artık toplumun hassasiyetlerini biraz dikkate al.

Sosyal medya düzenlemesi

Sosyal medyaya kafayı takmış gözüküyorlar. Daha ne gelecek bilmiyorum. Peşin konuşmak istemem. Güvensiz haberin tespiti, hangi haberin yalan ya da manipülasyon amaçlı olduğuna ilişkin haberi bir kurum belirleyecek. Çok büyük cezalar geliyor. Bu kurul kimlerden oluşacak, ormandaki yangını gösterdiği için ceza mı kesecek? Hitler bunu yapmadı, yapamadı. O zaman internet yoktu, ama basın yoluyla en azından yapmadı. Hiç kimse yapmadı. Ben 'diktatör' dediğim zaman kızıyorlar. Milleti rahat bırak ya millet konuşsun seni eleştirsin. İstiyorsun, özgür basın olmasın itiraz eden gençler olmasın. Elinden geleni ardına koyma... Bu tür yasalar bir siyasi partinin mutfağında hazırlanmaz, muhalefetle oturulur konuşulur özgürlükleri kısıtlamadan bunları yapabilirler. Hiçbir güvenlik kaygısı, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasına dayanak olamaz. Özgürlükleri kısıtlarsan gömlek yırtılır çuval patlar Erdoğan.

“Senin rehberin Erdoğan değil, senin rehberin Kuran”

Diyanet İşleri Başkanı çok konuşuyor. Biz dinimize ve diyanetimize saygılı bir milletiz. Diyanet İşleri Başkanı'nın oturduğu koltuğu gerektiği niteliklere sahip şekilde, o davranışlar içinde kalması, milletimizin beklentisidir. 30 Ağustos'ta içinde Atatürk olmayan bir duanın altında Diyanet İşleri Başkanı'nın imzası vardır. Siz de söyleyince kızılıyor. Bunların Allah'ın tahsildarlığına soyunmak gibi bir yaklaşımları da var, ama bu memlekette 'Allah'tan kork' denecek son kişi Diyanet İşleri Başkanı'dır. Son zamanlardaki uygulamalarına baktığında ona sadece, neticede hepimizin çok saygı duyduğu ve duyması gerektiği Diyanet İşleri Başkanlığı'nın başındadır. Ona sadece şunu derim. Allah'tan kork. Sen Diyanet İşleri Başkanı'sın. Senin rehberin Erdoğan değil, senin rehberin Kuran. Böyle bak hayata, konuşurken de böyle konuş.

Orta Vadeli Program

Hedefi tutan bir OVP yok. Damat gelince OVP'yi YEP yaptı. Yeni Ekonomik Program. Damattan YEP döneminde bol bol masal dinledik. 16 OVP yapılmış, üstüne 23 tane ekonomik paket açıklanmış, sonuçta milletin hali ortada. Hedefler büyük. OVP'de 2023 hedefleri şöyle. OVP 'Erdoğan'a sen yalancısın' diyor. Milli gelir 925 milyar dolar. Erdoğan sana sesleniyorum, hani 2023'te 2 trilyon olacaktı?

Merkez Bankası rezervi

İMF'ye borç verecektik, borç aldık. Çok şükür, İMF'den borç aldık. Beyefendi demiş ki. '118 milyar dolar rezerv var', brüt dememiş, olsa olsa brüt olur da. Erdoğan, peki Merkez Bankası'nın net borcu ne kadar? Cumhurbaşkanı millete yanlış bilgi vermiştir. Merkez Bankası'nın 118 milyar net rezervi yoktur, 172 milyar dolar borcu vardır, 54 milyar dolar eksi bakiyededir.

Millet İttifakı

Engin Altay, İYİ Parti Genel Başkan Yardımcısı Cihan Paçacı'nın "Kemal Bey (Kılıçdaroğlu) son dönem sürekli tekil konuşuyor." sözlerinin sorulması üzerine şöyle konuştu:

"İYİ Parti'den gelen eleştiri, samimi yaklaşım Cihan Bey'inki. İYİ Parti ve CHP ayrı partidir ama güçlü ve sarsılmaz bir ittifak var. Genel Başkan'ımız her konuda dört parti adına konuşamaz. Genel Başkan'ımız CHP adına gençlere, çiftçilere, öğretmenlerimize çeşitli vaatlerle bulunacak. Zira Sayın Akşener de toplumun farklı katmanlarına vaatlerde bulunmaktadır. Ortak dili yakalama noktasında her iki parti ikinci üçüncü düzeyde sürekli bir istişare içindedir. Sayın Paçacı, orada tekil dil kullandığını söylerken, Sayın Akşener de bir siyasi partinin genel başkanı sıfatıyla tekil dil kullanacaktır. Millet İttifakı güçlü ve sarsılmaz iradeyle birbirinden kopmayacak iradeye sahiptir. Millet İttifakı'nın amacı bellidir, parlamenter sisteme dönüştür, bu konuda CHP ve İYİ Parti'nin partinin tam bir mutabakatı vardır."

Mansur Yavaş'tan büyük açılım

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş, “Birlik Aşı Aşure, 6 Milyon Ankaralı Tek Yürek” etkinliğindeki açıklamalarında, “Hizmet süremiz boyunca ayırım yapmadan ve kimseyi ötekileştirmeden hizmet vermeye çalışıyoruz. Ankara’da 25 yıl boyunca ayrımcılığa uğrayan, ötekileştirilen herkesin başımın üstünde yeri vardır” sözlerini dile getirdi.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin (ABB) “Birlik Aşı Aşure, 6 Milyon Ankaralı Tek Yürek” programı Gençlik Parkı'nda bu akşam gerçekleştirildi. Etkinliğe ABB Başkanı Mansur Yavaş, CHP Genel Başkan Yardımcıları Ali Öztunç, Muharrem Erkek, İYİ Parti Genel Başkan Yardımcısı Koray Aydın ile CHP'li ve İYİ Partili milletvekillerinin yanı sıra Ankara Kent Konseyi Başkanı Halil İbrahim Yılmaz da katıldı.

ABB Başkanı Yavaş, etkinlikte yaptığı konuşmada, hiçbir katliamın kabul edilemez olduğunu vurgulayarak, “Burada 6 milyon tek yürek olmuş birlik aşı yapıyoruz, halk katında kabul görsün. Matem ayı olan Muharrem'in 1341'inci yılını geride bıraktık” dedi. Yezid'in samimi Müslümanların katında kabul görmediğini kaydeden Yavaş, “Her inançlı Müslüman Yezid'e yandaş olmaksızın Hüseyin ile can vermeyi yeğler” dedi.

Yavaş, Alevi yurttaşların az ile yetinerek, Muharrem yasını içselleştirdiğini belirterek, Kerbela'nın tarihinden bahsetti. Yavaş, Kerbela katliamını protesto eden bir geleneğin olduğunu ve bu geleneğe sahip çıkarak aşure dağıtıldığını söyleyerek, aşurenin anlamını şöyle anlattı:

“Yas Muharrem orucu ve ardından yapılan aşure zalime karşı mazlumun, haksızlığa karşı haklının, güçlüye karşı güçsüzün yanında yer almanın simgesi niteliğindedir. Biz zalim, haksız ve kötü Yezid’in karşısında mazlum, haklı ve iyi Hüseyin’in yanındayız.”

Yavaş kötülüğün Yezid ile sembol haline geldiğini ifade ederek, **“Mazluma zulmeden nice zalimler gibi. Yezidlik bir illettir ve bu illeti yan yana durarak yenebiliriz”** dedi.

"ONLAR GİBİ YAPMAYACAĞIZ"

Yavaş, Ankara’da 25 yılın yol açtığı tahribatı gidermeye sıra geldiğini söyleyerek, kendilerine düşenin Ankara’yı dünya başkentleriyle yarışan bir başkent haline getirmek olduğunu belirtti. Yavaş, kimseyi ötekileştirmeden hizmet edeceklerini vurgulayarak, **“Hizmet süremiz boyunca ayırım yapmadan ve kimseyi ötekileştirmeden hizmet vermeye çalışıyoruz. Ankara’da 25 yıl boyunca ayrımcılığa uğrayan, ötekileştirilen herkesin başımın üstünde yeri vardır. Biz onlar gibi yapmayacağız. Düşmana benzediğiniz zaman rakibinize benzediğiniz zaman yok olursunuz. Bize yapılanları biz bizim gibi düşünmeyenlere yapmayacağız. Hünkar Hacı Bektaş Veli gibi öncelikle nefsimizle mücadele ederek, alçak gönüllü şekilde çalışarak sizlere hizmet edeceğiz”** diye konuştu.

"HALK İKTİDARI İSTİYORUZ"

Anadolu Güç Birliği Konfederasyonu Genel Sekreteri ve Erzurum Dernekleri Federasyonu Genel Başkanı Ali Bakır, **“Halkımız ekonomik darboğazda, vatandaşlarımız işsiz. Halkımız bunalmış durumda. Ana muhalefet partilerimizden halk için üreten, halk iktidarını istiyoruz. Tıpkı büyükşehir belediyelerimizde olduğu gibi”** dedi.

Başkan Yavaş’a aşurenin en önemli malzemesi olan buğday demetleri hediye edildi. Yavaş ve protokol aşure kaydetti.

Etkinlikte sanatçılar Musa Eroğlu, Yüksel Didikoğlu, Görkem Aygün, Gökhan Kılıç’ın yanı sıra Turnalar Semah Topluluğu da sahne aldı.

Bu ülkede tasarruf etmek hiç cezasız kalmaz!

Alaattin AKTAŞ

08 Eylül 2021 Çarşamba

- ✓ **Tasarruf eden "itinayla" cezalandırılıyor!**
- ✓ **Son bir yılda hisse senedi yatırımcısı dışında enflasyonun üstünde getiri sağlayabilen kesim yok.**
- ✓ **Mevduat, döviz, altın ve DİBS; tümünde reel kayıp söz konusu.**

Bir yıl önce, geçen yılın ağustos ayı. Uğraşıp didinip bir köşeye para ayırıyorsunuz. Hep deniliyor ya, "**Tasarruflarınızı Türk parası cinsinden tutun, döviz almayın**" diye, siz bu çağrıya uyarak bankanın yolunu tutuyor ve paranızı TL mevduata yatırılıyorsunuz. Bankanın mevduatınıza verdiği faiz yüzde 10'u bile bulmuyor. Enflasyon düşecek ya, iyi bir oran! Öyle sanılıyorsunuz ya da sanmanız isteniyor, başka çare de göremiyorsunuz.

Aradan bir yıl geçiyor, bu yıla geliyoruz. Eğer bir yıl önce mevduatınızı bir yıl vadeli yatırmış ve yüzde 10'a bile ulaşmayan faizi bir anlamda sabitlemişseniz, sizi büyük bir hayal kırıklığı bekliyor. Siz mevduatınıza brüt yüzde 9.37 faiz almışsınız ama enflasyon yüzde 19'u aşmış. Yani anaparadan yemiş durumdasınız. 100 liranız enflasyon kadar büyüye 119.25 lira olacaktı, ama size 109.37 lira veriliyor. Aradaki fark zararınız.

Hesaplamayı üretici fiyatlarına göre yaparsanız adeta tümünden yandınız. Mevduatınıza yüzde 9 dolayında faiz verilen son bir yılda üretici fiyatları yüzde 45 artmış.

Neyse ki üretici fiyatları cebimizi bire bir ilgilendirmiyor. Üretici fiyatlarından tüketiciye zaman içinde kısmi bir yansıma oluyor ama bu yansıma bire bir değil.

DÜŞÜK FAİZE YAKALANAN AZ

Vatandaş Türkiye'de bir yılın çok çok uzun bir vade olduğunu, enflasyon hedeflerinin de, tahminlerinin de tutmadığını bildiği için kendini korumak amacıyla mevduatta hep çok kısa vadeyi tercih ediyor. Faizlerin artacağı kaygısı hep ağır basıyor. O yüzden geçen yıl yüzde 10 dolayında faizle yatırılan para toplam mevduat içinde fazla bir yer tutmuyor. Vatandaş daha çok 32 gün vadeli hesapları tercih ediyor. Kısa vadeli mevduatın faizi de, enflasyona paralel olarak güncelleniyor, artıyor.

Geleceğe öylesine kaygıyla bakılıyor ki faizlerin düşeceğinin kesin olduğu dönemlerde bile uzun vade tercih edilmiyor. 2018'in sonuna doğru Merkez Bankası'nın politika faizini yüzde 24'e çıkarması ve bankaların da mevduat faizlerini bu düzeye yaklaştırmasından sonra faizin 2019'da gerileyeceği çok açıkken bile vatandaş uzun vadeyi tercih etmedi.

Finansal tasarruf araçlarının nominal ve reel getirileri (%)

	Aylık			Yıllık		
	Nominal getiri	Reel getiri		Nominal getiri	Reel getiri	
		TÜFE'ye göre	Yİ-ÜFE'ye göre		TÜFE'ye göre	Yİ-ÜFE'ye göre
Mevduat	1,36	0,24	-1,37	9,37	-8,29	-24,84
BİST	5,14	3,98	2,31	31,72	10,46	-9,48
Dolar	-1,54	-2,63	-4,19	16,49	-2,31	-19,95
Euro	-2,08	-3,16	-4,72	15,86	-2,84	-20,38
Altın	-2,54	-3,62	-5,17	4,89	-12,04	-27,92
DİBS	1,81	0,68	-0,93	6,68	-10,54	-26,69

YALNIZCA BORSA KAZANDIRDI

TÜİK verileri, finansal tasarruf araçları içinde son bir yılda yalnızca hisse senetlerinin reel getiri sağladığını gösteriyor. BİST'te son bir yılda kaydedilen nominal artış yüzde 32, reel artış da yüzde 10 dolayında.

BİST dışında hiçbir alanda reel getiri yok. Gözde tasarruf araçlarından dolar ve euro da sırasıyla yaklaşık yüzde 2 ve yüzde 3 kaybettirmiş.

Vatandaş altın ve devlet iç borçlanma senedinde de zarara uğramış. Hele hele altındaki reel kayıp yüzde 12'yi aşmış.

DÖVİZ TERCİHİNİN NEDENİ

Vatandaş enflasyonla ilgili hedeflere de, tahminlere de ve bu konudaki hesaplamalara da güvenmiyor.

Vatandaş şunu da görüyor:

"Ekonomiye siyasetçiler her an müdahale edebilir."

08.09.2021

Bunun nasıl sonuçlar doğuracağını da tabii ki tahmin ediliyor:

"Ekonomiye, faize müdahale edildiğinde kur fırlayıp gidebilir."

Bu düşünceyle hareket eden tasarruf sahibi, yumurtaları aynı sepete koymama düşüncesiyle **"Önce TL'den uzak durayım"** diyor, **"Hele bir köşede dövizim de bulunsun"** diye yaklaşıyor, TL'yi tercih edenler de **"Uzun vade mi, kalsın"** düşüncesiyle hareket ediyor. Uzun vadeden uzak duran da çoğu zaman karlı çıkıyor. 2018'deki gibi dönemlerin istisna olduğu biliniyor.

Bu enflasyon oynaklığıyla, bu faiz dalgalanmasıyla ve bütün bunlara bağlı olarak kurdaki iniş çıkışlarla vatandaşa örtülü biçimde **"Tasarruf edersen seni cezalandırırım"** demiş mi oluyoruz acaba!

Abdulkadir Selvi

Anketlerin ışığında ekonomi partisi

8 Eylül 2021

Konsensus ve Optimar'ın ağustos ayı anketlerini inceliyorum. Birbirinden farklı sonuçlar var. Ama ortak bir şey ortaya çıkıyor. "Millet seçim değil, geçim derdinde."

Konsensus'un 22-30 Ağustos tarihleri arasında yaptığı ankette **"Erken seçime gidilsin mi?"** diye sorulmuş.

Ankete katılanların yüzde 57.4'ü seçimler zamanında yapılınsın derken, erken seçim isteyenlerin oranı yüzde 42.6 çıkmış.

Araştırmada, **"Erken seçim olur mu?"** diye de sorulmuş. Ankete katılanların yüzde 69.8'i olmaz yanıtını vermiş. Erken seçim olur diyenlerin oranı ise yüzde 30.2'ye gerilemiş.

Güncel olması nedeniyle Konsensus'un araştırmasından iki başlığı daha paylaşmak istiyorum. Ardından seçim mi, geçim mi konusuna yani ekonomiye ve hayat pahalılığına geleceğim.

YENİ PARTİ KURULMALI MI?

Araştırmada **"Yeni partiye ihtiyaç var mı?"** diye sorulmuş. Ankete katılanların yüzde 91.4'ü ihtiyaç yok demiş. Kurulmalı diyenlerin oranı ise yüzde 8.6'da kalmış. Bu neyi gösterir? Kurulan yeni partiler bu ihtiyaca cevap verdi mi? Ya da halkımız yeni bir parti arayışında değil, partisinden memnun mu? Alt başlıkları yok. Ama halkımız yeni parti kurulmasını sorunlarının çözümü için gerekli görmüyor. Ayrıca kurulan yeni partiler hayal kırıklığına yol açtığı için milletimiz o defteri kapatmış olabilir.

AŞI KARŞITLARI

Bu çağda aşı karşıtlığı olur mu, insanlar koronavirüsten yaşamını yitirirken aşı karşıtlığı yapmanın anlamı ne diyebilirsiniz. Ben de o görüşte olanlardan biriyim. Ama aşı karşıtlığı da bir gerçek.

Konsensus'un anketinde aşı konusu da sorulmuş. Aşı oldum diyenler yüzde 71.1 çıkarken, olacağını söyleyenlerin oranı da 10.7 çıkıyor. Buna rağmen aşı olmayacağı diyenlerin oranı yüzde 18.2. Yüksek bir oran değil mi?

MUHALEFET YÜKSELMİYOR

Muhalefet partilerine fatura kesip abartılı sonuçlar açıklayan anket firmalarına göre AK Parti büyük bir erime içinde. Onların ciddiye alınır bir tarafı yok. 19 yıllık iktidar yorgunluğu, eskime, pandemi sürecinin yasakları, ekonomik zorluklar karşısında iktidarın yıpranması anlaşılabilir. Ama asıl şaşırtıcı olan buna rağmen muhalefet oylarında bir yükseliş olmaması. CHP 10 yıl önce de yüzde 25'ti, şimdi de...

EKONOMİ VE İŞSİZLİK

Bu noktada hem Konsensus'un hem Optimar'ın anketinden ekonomiyle ilgili verileri aktarmak istiyorum. Konsensus'un anketinde yüzde 40.2'yle işsizlik birinci sırada çıkarken onu yüzde 35.8'le hayat pahalılığı takip ediyor.

Optimar'ın anketinde ise yüzde 40.9'la ekonomi ilk sırada gelirken üçüncü sırada yer alan işsizliğin oranı 12.5 çıkıyor.

İşte size ekonomi partisi.

KİM ÇÖZER?

Optimar'ın anketine katılanların yüzde 31.8'i AK Parti çözer diyor. CHP diyenlerin oranı ise yüzde 20.5 çıkıyor. İYİ Parti diyenler ise yüzde 4.7'de kalıyor. Katılımcılar muhalefet çözer demiyor. Muhalefetin bunun üzerinde düşünmesi lazım.

Konsensus ise "**Ekonomiye güveniyor musunuz?**" diye sormuş. Ankete katılanların yüzde 36'sı güveniyorum, yüzde 28'i güvenmiyorum demiş. Ne güveniyorum ne güvenmiyorum diyenlerin oranı ise yüzde 36 çıkmış.

İKTİDARA MESAJ

Halkımız ekonomide sorunların çözümü için çare olarak AK Parti'yi gördüğüne göre bu sonuçları en çok iktidar partisinin dikkate alması gerekiyor.

Cumhurbaşkanı **Erdoğan**, haziran ayında kendisini ziyaret eden iş dünyasından bir gruba, "**İkinci çeyrekte itibaren yüksek bir büyüme bekliyorum. Ama vatandaş bunu ekonomide iyileşme olarak hissetmez. 2022'de ise halk ekonomideki iyileşmeyi hissetmeye başlar**" demişti. Gerçekçi bir değerlendirme.

YAKICI SORUN

Ancak halk günlük yaşar. Okulların da açılmasıyla birlikte hayat pahalılığı en önemli sorun haline geldi. Yakıcı bir soruna dönüştü. AK Parti'nin rakibi ne CHP ne de İYİ

08.09.2021

Parti. AK Parti'nin en büyük rakibi, "**Ekonomi Partisi**", o nedenle AK Parti'nin çözmesi gereken en önemli sorun hayat pahalılığı. Hatta Afgan mültecilerden bile daha öncelikli bir sorun. Bunun için acil olarak yapılması gerekenler var. Piyasaları manipüle edenlere karşı ilgili bakanlıkların devreye girmesi gerekiyor. Hem de acil olarak. Çünkü öncelikli olarak piyasaların ateşinin düşürülmesine ihtiyaç var.

Uzun vadede ise ekonomideki büyüme devam ettiği müddetçe önümüzdeki yıl vatandaşımızın daha da rahatlamasını sağlayacak ek tedbirler devreye sokulabilir.

Bence 2023'e giderken en acil sorun bu. Seçimlere giderken AK Parti, muhalefeti değil, ekonomi partisini dikkate almalı.

KILIÇDAROĞLU'NUN BARZANİ TEPKİSİ

OĞUZ Kaan Salıcı başkanlığındaki CHP heyetinin **Barzani**'yi ziyaretini yerinde buldum.

Kemal Kılıçdaroğlu
@kilicdaroglu

Barzani'nin ayağında gidildi, Şivan Perwer türkü söyledi; gözyaşları sel oldu. Gezi'de ölen fidanlarımıza bir damla bile akmayan gözyaşları!

09:42 · 20.11.2013 · [Twitter Web Client](#)

CHP'nin, Sivas'ın doğusuna geçip Kürt gerçeğiyle yüzleşmesini savunanlardanım. O yüzden CHP, **Barzani**'yle nasıl görüşür diyenlerden değilim. Özel bir ziyaret olduğu için bayrak konusunu da anlayışla karşılayabilirim.

Ama anlamadığım bir şey var.

Erdoğan, **Barzani** ile görüştü diye kıyamet koparan **Kılıçdaroğlu**'nun tweet'lerini nereye koyacağız?

HAYAL KIRIKLIĞININ ADI ALİ BABACAN

ALİ Babacan muhalefete geçince **Erdoğan**'a diğer muhalefet liderlerinden daha

fazla hakaret etmek için bir yarışa girdi. Muhalefette marjinal kesimlerin kullandığı dili tercih etti. En son kendisini elinden tutup ekonomi yönetiminin başına geçiren **Erdoğan** için, “**Emine Hanım’ın eşi konuştu**” dedi.

NE İSA’YA NE MUSA’YA

Ali Babacan, **Erdoğan**’a ne kadar hakaret ettiyse, muhalif medya onu o kadar çok alkışladı. Onlar ne kadar çok alkışladıysa **Ali Babacan** daha çok hakaret etti. Ancak ne kadar çok saldırırsa saldırısın, ne kadar çok hakaret ederse etsin, **Erdoğan** karşıtı oyları alamadı. Alabileceği muhafazakâr kesimin oylarından da oldu. Partisini kurmadan önce **Ali Babacan**’dan beklenti beşse, parti kurduktan sonra bu oran bire indi. Ne İsa’ya yarandı ne Musa’ya.

MİLLET İHANETİ AFFETMEZ

Ali Babacan, karşı mahallede aradığını bulamayınca tekrar eski mahallesine dönmek için arayışa başladı. Bir ara 28 Şubat sürecinde başörtüsü nedeniyle kardeşinin yaşadığını sıkıntıyı anlatırken duygulanmıştı. O zaman Liberaller, “**Bu da İslamcıymış**” diye terk etti. Muhafazakârlar ise “**Kardeşinin başörtüsü sorununu çözen Erdoğan’a ihanet ettin**” dedi. **Ali Babacan** bu kez de, “**Azgın azınlığa geçit vermeyeceğiz**” diye kükredi. Bu çıkışı da onun seküler mahalleden tepki görmesine yol açtı.

İnsanlar muhalefete geçebilir. Ayrı parti de kurabilir. Bizim halkımız bunları bir ölçüde anlayışla karşılar. Doğruya destek verir, yanlışta geçit vermez. Ha bir de bizim millet her şeyi affeder ama bir tek şeyi affetmez. O da ihanet.

Esfender KORKMAZ

Gün doğmadan neler doğar (2)

8 Eylül 2021 Çarşamba

Mevcut iktidarın umut olmayacağı belliydi ve fakat önceki gün açıklanan 2022-2024 orta vadeli programdan sonra iyice anlaşıldı.

Hükümetlerin planlama yapması veya program açıklaması, iktisadi ajanların yarınlar için vaziyet almasına, yatırımcının yatırım kararına, üreticinin üretim planlaması yapmasına alt yapı oluşturur.

Ne var ki, programlar orta vadeli ve uzun vadeli stratejik planların bir parçası olursa ancak bu vasıflara sahip olabilir. Başka bir ifade ile planlama olmayınca programın bir anlamı olmaz. Teknik altyapısı yok demektir.

* Planlama Meclis'ten geçen bir kanun olursa, siyasi iktidarların keyfi kararlarını, popülizmi önler.

* Planlama belirsizliği azaltır. Yerli ve yabancı sermayenin yatırım planlaması yapmasını sağlar. Yatırımların önünü açar.

* Ekonomik ve sosyal tahminler, bilimsel ve teknik araştırmalara dayandığı için, bu tahminlerden sapma azalır. Ekonomik ve sosyal istikrara yardımcı olur.

AKP baştan beri planlamayı önce rafa kaldırdı, sonradan da tamamıyla ortadan kaldırdı. Çünkü ülke kaynaklarını ekonomik ve sosyal şartlara, ekonomik konjonktüre göre değil, seçim popülizmine dönük gününbirlik kararlarla dağıtıyor. Bunun için de bugüne kadar açıkladığı hiçbir program, hiçbir hedef tutmadı.

Söz gelimi 2023 yılı hedefleri olarak, 2011 yılında "**Büyük Türkiye hedefleri**" olarak açıkladığı hedeflerle önceki gün açıkladığı 2022-2024 orta vadeli program hedefleri arasında yüzde 100 sapma var.

	2011 BÜYÜK TÜRKİYE HEDEFİ	ORTA VADELİ PROGRAM
GSYH (DOLAR)	2 TRİLYON	925 MİLYAR
FERT BAŞINA GELİR (DOLAR)	25,000	10,703
İŞSİZLİK ORANI(YÜZDE)	5,0	11,4
İHRACAT(MİLYAR DOLAR)	500,0	242,0
ENFLASYON (YÜZDE)	5,0	8,0

Bir ekonomide hedeflerden yüzde 100 sapma olursa, güven sorunu doğar, yerli ve yabancı önünü göremez ve yatırım yapmaz.

Yine, 2019 yılında açıklanan orta vadeli programda yer alan 2020 hedeflerinin hiç biri tutmadı. GSYH'da büyüme yüzde 48,6 oranında, Cari açıkta yüzde 68,1 oranında, bütçe açıkları hedefinde yüzde 119 oranında sapma var. (Aşağıdaki tablo.)

2020 MAKRO GÖSTERGELER ORTA VADELİ PROGRAM VE GERÇEKLEŞME			
	2020 PROGRAM	2020 GERÇEKLEŞME	SAPMA ORANI(YÜZDE)
GSYH'DA BÜYÜME (YÜZDE)	3,5	1,8	48,6
FERT BAŞINA GSYH (DOLAR)	10,292	8,599	16,5
TÜFE (YÜZDE)	11,8	14,60	14,4
İŞSİZLİK (YÜZDE)	11,9	13,2	10,9
CARİ AÇIK /GSYH (YÜZDE)	-2,70	-4,54	68,1
KAMU KESİMİ GENEL DENGESİ MİLYAR TL	86,4	197,9	119,0

AKP'nin ilk yıllarında iyi iktisatçılar vardı. Söz gelimi benim milletvekiliği yaptığım dönemde Ekonomiden Sorumlu Başbakan Yardımcısı **Prof. Dr. Nazım Ekren**, muhalefette olmamıza rağmen bizimle iktisat politikalarını tartışırdı. Bu gibi iktisatçılar AKP'nin popülizm odaklı politikalarına uymadı.

Kur şokları ekonomide deprem yaratıyor. Açıklanan OVP hedeflerinde, dolar cinsinden GSYH hedefleri düşük tutulmuştur. Bu sene 2021 için GSYH'nın dolar bazında yüzde 11,7, fert başına gelirin de yüzde 10,3 oranında artacağı varsayılmıştır. Dolar değeri şimdilerde yüzde 38 oranında daha değerlidir. Bu hedeflerin tutması için yeniden kur artışının olmaması gerekiyor. Ama Merkez Bankası gösterge faizi, eksiye geçtiği için kuru tutmak zor görünüyor.

08.09.2021

İstihdamda ve işsizlik hedeflerinde de gerçeleşme olmaz. Zira 2020'de 26 milyon 812 bin kişi olan istihdam düzeyinin 2021 yılında 1 milyon 829 bin artırılması ve 28 milyon 641 bin kişiye çıkarılması öngörülüyor. Üretim yüzde 40 oranında ithal girdiye bağımlı iken, doğrudan yabancı yatırım sermayesi gelmiyor iken, bütçede yatırım ödeneği çok düşük kalırken, bir yılda bu kadar istihdam artışı, hayal dünyasına bile sığmaz.

Netice olarak, bu hükümet gitmeden Türkiye için çıkış yolu yoktur.

İbrahim Kahveci

İlerlerken gerileyen ülke!

Gerilerken ilerlediğimizi söylemek ve bunu bir başarı olarak satmak büyük maharet olmalı.

Mesela 2023 hedefini 2 trilyon dolar söyleyip sonra da 1 trilyon dolar ile milleti yetindirebilmek.

Henüz 1 trilyon dolar da gerçek değil zaten. Sadece geçen yıl 2023 yılı için 875 milyar dolar konulan OVP hedefi, şimdi 925 milyar dolara yükseltildi. Yani hedef bile 1 trilyon dolar değil.

Ama olsun yine de 1 trilyon dolara inmek büyük başarı!

Kişi başına 25 bin dolar söyledikten sonra 10.700 dolar hedeflemek bile apayrı bir şey. Dünyanın en büyük ilk 10 ekonomisi hedefinden sonra 16. sıradan 20. sıraya gerilemek nasıl izah edilebilir?

Evet, büyük bir başarı var.

Bu başarı ise başarısızlığın başarı olarak ifade edilmesinden başka bir şey değil.

Millete dünyada oyun kurucu güçlü Türkiye iması çizerken “göçmen politikasının finansını yönetiyoruz” demek bile önemli.

Bakınız sadece dolar bazında zayıflamıyoruz. Yani 2008 yılında 11.018 dolar olan kişi başına geliri 2023’de 10.700 dolara düşürmeyi bile sadece hedefleyebiliyoruz. Çünkü şu anda gelirimiz 8.597 dolar.

Hadi buna “bizim dolarla işimiz yok” diyelim. Yani zaten 2002-2012 arasında da reel büyüme o kadar değildi. Doların değeri düştüğü (ya da TL’nin değeri arttığı) için öyle büyüdük diyoruz.

Evet, doğru.

2002-2012 arasında dolar bazında yüzde 270 büyüdük. Yani 238 milyar dolardan 878 milyar dolara artan bir gelirimiz oldu. Ama bu gelir artışının yüzde 200’lük kısmı dolar oyunundan geldi.

Gerçek reel gelirimiz 2002-2012 arasında yüzde 72,4 oranında artış gösterdi.

Lakin dövizin değer kazanması ya da TL'nin değer kaybetmesi de yine bir ekonomik başarısızlık sonucu oluşmuştur. Özellikle **yurtdışında yaşayanlar açısından çok ucuz ama bizler açısından ise tam tersi çok pahalı bir ülke oluverdik.**

Hatırlarsanız SSCB çöktüğünde **eski Doğu Bloğu ülkeleri uzun yıllar bu süreci yaşamıştı. Yapısal çöküş faturasını tabiri caiz ise 15-20 yıl ödemişlerdi.** Türkiye için henüz bir yapısal çöküş söz konusu değil ama ekonomik göstergeler bu yönde çok ciddi işaretler vermektedir.

Henüz yapısal çöküşe geçmedik ama **gerileyen ülke** durumunda olduğumuz da nerede ise her veride karşımıza çıkmaktadır.

Gerileyen ülke için sadece dolar bazında gelirin düşmesi mesele değildir. **Bazen ilerlerken de gerilemiş olursunuz.** Nasıl mı? Anlatalım...

Hatırlarsanız emsal ülkeler ve/veya bizim gerimizde yer alan ülkelerin gelir durumlarını Dünya Bankası verilerinden aktararak vermiştim. Bir çok Afrika ülkesinin gelirleri bile bizim daha çok üzerimizde artış gösterdi.

İşte ilerlerken gerilme tam da budur.

Yıllar içinde büyüme gösterirsiniz ama küresel havuzda siz aslında görece gerilemiş bir ülke olmuşsunuzdur.

Bunu Gürcistan üzerinden de anlatabiliriz. Mesela 90'larda Gürcistan bizim için çok ucuz bir ülkeydi. Ama artık değil...

Artık Gürcistan parası bile bizden değerli.

Hatta Bulgaristan bile daha kısa süre önce Türkiye'den daha gerideydi. Ama artık Bulgaristan bizim için lüks ülke konumuna geldi.

İşte oyun kurarken oyuna gelmek tam da buna derler.

Türkiye oyuna gelmiştir ve müthiş derecede fakirleşmektedir. Hem içeride vatandaşlar fakirleşmektedir hem de emsal ülkelere göre fakirleşmektedir.

Unutmayın ki bu fakirlik, biz ileri yaşlılar için bir sorun olsa da asıl evlatlarımız-torunlarımız için büyük meseledir.

Çünkü onlar hem ekonomik çöküşün hem de yapısal çöküşün faturasını ödeyeceklerdir. O nedenle bu genç arkadaşlara bir tek cümle söyleyebilirim: Sakın ola ileri yaşlıların siyasi tutkularına kapılmayın; geleceğinize bakın. **KARAR** sizindir.

Oğuz Demir

Anlayışı farklı, kültürü farklı, derdi aynı

Hala var mıdır bilmiyorum. Biz küçükken her hafta en az bir iki kez evde şöyle bir diyalog geçerdi. Annem bana ya da kardeşime seslenirdi.

“Oğlum git sorsana Birgül teyzenler bu akşam müsait mi? Müsaitmeler annemler çaya gelecek dersin.” Küçük şehirlerde ailelerin en önemli sosyal etkinliklerinin başında eğer kış ayları ise ev ziyaretleri gelirdi. Yenilir, içilir, sohbetler edilirdi.

Mevsim yaza dönünce de aileler birlikte pikniğe giderdi. Mangallar yakılır, salatalar yapılırdı.

Aradan tabii ki yıllar geçti. Televizyon kanalları, internet, sosyal medya derken tabii ki insanların alışkanlıkları değişti. Öte yandan iki yıldır yaşadığımız pandemi de birçok konuda sosyalleşmemizin önüne geçti.

Bütün bu etkenlerin yanında bu adetlerin önüne geçen bir de başka bir sorunumuz daha oldu son yıllarda.

Hayat pahalılığı.

Türkiye’de son dönemde artan işsizlik, yüksek enflasyon ve düşen ekonomik güç sanıyorum artık ailelerin birbirlerine oturmaya gitmesinin bile endişeye dönüşmesine neden oluyor. Haftada iki üç akşam gerçekleşen ev ziyaretlerinin sayısı iki haftada bire kadar inmiş durumda.

Bu aralar denk geldiğim bir aile ziyaretinde de büyüklerin konuştuğu konuların başında hayat pahalılığı geliyordu. Market alışverişine ödenen paranın ne kadar arttığı, pazara gitmenin ne kadar zor olduğu gündemin ilk maddesi haline gelmiş durumda. Hal böyle olunca gündemin ikinci maddesi de bir erken seçime gidilip gidilmeyeceği oluyor.

Küçük şehirlerde ya da biraz daha geleneksel ailelerde durum bu iken gençlerde de farklı bir mesele yok.

Daha önce çalan telefonlarda arkadaşlar birbirine “haydi çıkalım bir kahve içelim” derlerdi. Bugün ortalama bir kafede çayın bardağı 4-5 TL’ye gelmiş durumda. Bir fincan kahveyi 10 TL’den başlayan fiyatlarla içiyor gençler.

08.09.2021

O da tabii güçleri yeterse...

Onlar da eğer bir araya gelebilirlerse işsizlik konuşuyorlar. Mesela gittikleri mülakatları sayıyorlar birbirilerine.

Ya da üniversiteden yeni işe giren bir sınıf arkadaşlarının asgari ücretle çalışmaya razı olmak durumunda kaldığını.

Ya da işe giren bir başka arkadaşının akrabasının torpilini.

Ailelerden farkı onlar genellikle erken seçim konuşmuyorlar.

Erken seçimin ya da siyaset kurumunun sorun çözme yeteneğine pek inançları kaldığını söylemek zor.

Ama gördüğümüz gibi dertleri aynı.

Ünlü reklam filmindeki replik geliyor aklıma.

Anlayışı farklı, kültürü farklı...

Ama maalesef derdi aynı...

***

Bir de anlayışı, kültürü ve derdi aynı olan siyasetçiler var.

Dün gördüğüm habere gülsem mi ağlasam mı bilemedim. Ulaştırma Bakanı işi gücü bırakmış İstanbul'daki metro işaretlerinin harfiyle uğraşiyor. "M" olan işareti "U" harfine dönüştürmüş. Bir de tweet atmış.

Öyle de şirin görünümlü bir tweet ki.

Emoji bile kullanılmış.

Emoji kullanınca gençlere hoş görüneceğini sanılmış.

Ama işte olmamış!

Derdi bir bardak kahve olanın emojiyle gönlü de alınmazmış!

***

Gönül almak isteyen için ben bir referans noktası vereyim. Cuma günü açıklanacak işsizlik rakamları. Ya da cumaya kadar bekleyemeyeceklerse de geçtiğimiz ayın verilerine bakabilirler. Milyonlarca gencin aylarca iş beklediği bir ortamda belki bir an olsun emojilerden, sorunlardan, tweetlerden vazgeçip bu ülkenin insanının dertleriyle dertlenirler.

Dertlenirler mi?

Keşke...

08 Eylül 2021, Çarşamba

BAŞYAZI MEHMET BARLAS

Cumhur İttifakı kamplaşma değil dayanışmadır

15 Temmuz 2016 darbe teşebbüsü ertesinde oluşan Cumhur İttifakı, bazılarına göre Türk siyasetinde kamplaşmanın başlangıcıydı. Oysa geçen zaman gösterdi ki, Cumhur İttifakı bir kamplaşmadan ziyade demokrasiye kastedenleri hizaya getirmek için planlanmış bir dayanışma hareketidir.

Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı **Devlet Bahçeli**'nin Cumhur İttifakı'nı bir kamplaşma değil, bir dayanışma hareketi şeklinde anladığını yeniden gördüm. Buna TBMM Başkanvekili **Celal Adan**'ın oğlu **Sinan**, Çırağan'da evlenirken tanık oldum. Dügündeki onur masasında **Devlet Bahçeli**, eski Diyanet İşleri Başkanı **Ali Bardakoğlu**, eski Diyanet İşleri Başkanı **Tayyar Altıkulaç**, Cem Vakfı Başkanı **İzzettin Doğan** gibi isimlerle içten sohbetler yapıyordu.

Bu bana, **Bahçeli**'nin geçmişte "**Yavuz Sultan Selim de bizimdir, Şah İsmail de bizimdir**" demesini hatırlattı.

Artık hepimiz, özellikle kendilerini muhalif olarak görenler, ayrışmanın değil kucaklaşmanın ve kalpleri onarmanın zamanının geldiğini görmeliler. Gönül kazanmak, oy kazanmaktan daha önemlidir.

***

EKONOMİNİN YARINI

Cumhurbaşkanı **Erdoğan**, ekonominin geleceği konusunda sürekli açıklamalar yapıyor. İhracat rakamları, milli gelir hesapları yeniden değerlendiriliyor.

Cumhurbaşkanı'nın açıkladığı rakamlar gerçekten iyimserlik yaratmakta. Ancak bir de piyasa gerçeği var. Unutmayalım ki iki seneye yakın süredir devam eden salgın, Türkiye'de hem işsiz hem de yoksul kitleler yarattı. Yani Türk Lirası'nın imkânlarıyla geçmiş iki yılın zararlarını bir anda silmek mümkün değil.

Buna benzer darboğazlar yaşayan Amerika Birleşik Devletleri, piyasayı açmak için tarihte bugüne kadar sürülmüş olan dolar miktarı kadar para piyasaya sürdü.

Demek ki 2023'e uzanan dönemde şimdiye kadar yapılan şeylerden farklı şeyler yapmak gerekiyor. Mesela, kapanmalar artık devre dışı kalmalı. Mesela, aşı ya da test konusu kamplaşmaya götürülmemeli. Aksi halde önümüzdeki seçimler çok tatsız geçebilir.